

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 442/2024-52

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED]

[REDACTED],
zastúpených Advokátska kancelária MHS Legal, s. r. o., Plynárska 4659/1, Bratislava, proti uzneseniu Správneho súdu v Bratislave č. k. BA-7Sa/101/2018-243 zo 4. júna 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. augusta 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením správneho súdu č. k. BA-7Sa/101/2018-243 zo 4. júna 2024. Sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil správneho súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiadajú o priznanie finančného zadosťučinenia v sume každej po 1 235 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľky sa správnou žalobou proti inému zásahu verejnej správy domáhali na Krajskom súde v Bratislave, aby zakázal žalovanému (obec Dunajská Lužná, pozn.) pokračovať v napadnutom zásahu, ktorým je neprihlásenie žalobkyní na trvalý pobyt do chatky so súpisným číslom [REDACTED] v katastrálnom území [REDACTED] zapísanej na liste vlastníctva č. [REDACTED].

3. Správny súd uznesením č. k. BA-7Sa/101/2018-175 zo 6. októbra 2023 žalobu zamietol a žalovaným nepriznal právo na náhradu trov konania. Proti uzneseniu podali sťažovateľky e-mailom 8. novembra 2023 kasačnú sťažnosť, ktorú doručili správneho súdu v listinnej podobe

10. novembra 2023. Kasačnú sťažnosť doplnili e-mailovým podaním 6. decembra 2023 a v listinnej podobe 15. decembra 2023.

4. Z dôvodu nesplnenia poplatkovej povinnosti správny súd vyzval sťažovateľky výzvou zo 16. novembra 2023 na zaplatenie súdneho poplatku za kasačnú sťažnosť spoločne a nerozdielne vo výške 100 eur podľa položky 10 písm. d) sadzobníka súdnych poplatkov tvoriaceho prílohu zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Výzva na zaplatenie súdneho poplatku bola sťažovateľkám doručená na adresu trvalého pobytu uvedenú v kasačnej sťažnosti formou fikcie doručenia 12. decembra 2023. Správny súd zároveň doručoval výzvu na zaplatenie súdneho poplatku aj na adresu, ktorú sťažovateľky uvádzali vo svojich predošlých podaniach. Výzva bola doručená uplatnením fikcie doručenia 23. januára 2024.

5. Správny súd uznesením č. k. BA-7Sa/101/2018-218 zo 7. februára 2024 konanie zastavil podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch. Proti uzneseniu podali sťažovateľky sťažnosť, v ktorej v podstatnom namietali doručovanie na adresu trvalého pobytu, ako aj na druhú uvedenú adresu a zároveň tvrdili, že sa počas odbernej lehoty nezdržiavali na druhej adrese v mieste doručovania, a preto si zásielku nemohli vyzdvihnúť v odbernej lehote. Spolu so sťažnosťou bola správne súdu doručená aj žiadosť o odpustenie zmeškania lehoty, žiadosť o opätovné doručenie písomnosti a potvrdenie o úhrade súdneho poplatku vo výške 100 eur. O podaniach sťažovateľiek rozhodol správny súd napadnutým uznesením tak, že vo výroku I návrh sťažovateľiek na odpustenie zmeškania lehoty zamietol, vo výroku II zamietol ich sťažnosť proti uzneseniu zo 7. februára 2024. Vo výrokoch III a IV správny súd vrátil žalobkyniam zaplatený súdny poplatok vo výške 100 eur a upravil Slovenskú poštu, a. s., na jeho vrátenie.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

6. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v nesúhlase sťažovateľiek so zastavením konania, zamietnutím ich sťažnosti a s nevyhovením ich žiadosti o odpustenie zmeškania lehoty na zaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľky považujú postup správneho súdu za formalistický a ústavne neudržateľný.

7. Sťažovateľky spochybňujú aplikáciu fikcie doručenia vo vzťahu k doručovaniu uznesenia na adresu ich trvalého pobytu, ako aj na ďalšiu adresu uvedenú v ich podaniach. Na margo adresy trvalého pobytu (Obecný úrad Bernolákovo, pozn.) uvádzajú, že vzhľadom na predmet sporu je zjavné, že sa na adrese trvalého pobytu nezdržiavajú, teda akákoľvek fikcia doručenia je automaticky vzhľadom na hlavný predmet sporu vyvrátená. V súvislosti s doručovaním uznesenia na ďalšiu adresu namietajú, že predloženými cestovnými lístkami preukázali, že sa na uvedenom mieste v čase doručovania zásielky nezdržiavali. V dôsledku toho je potrebné považovať fikciu doručenia aj v tomto prípade za vyvrátenú a právne účinky spojené s doručením zásielky nemohli nastať. Sťažovateľky nemali reálnu možnosť vyzdvihnúť si zásielku a oboznámiť sa s jej obsahom. Vedomosť o obsahu zásielky nadobudli až 15. marca 2024 prevzatím uznesenia vyššej súdnej úradníčky o zastavení konania. Sťažovateľky mali enormný záujem na pokračovaní v konaní, o čom svedčí dodatočné zaplatenie súdneho poplatku spolu so sťažnosťou proti uzneseniu a žiadosťou o odpustenie zmeškania lehoty.

8. Sťažovateľky sú toho názoru, že im správny súd nedal odpovede na podstatné právne a skutkovo relevantné otázky, ktorých riadne zodpovedanie by malo za následok zrušenie uznesenia o zastavení konania a opätovné zaslanie výzvy na zaplatenie súdneho poplatku. Správny súd mal sťažovateľkám riadne odpovedať, či im bola výzva na zaplatenie poplatku riadne doručená, či sa zdržiavali v čase doručenia na mieste doručenia, či plynula lehota na dodatočné splnenie povinnosti, ak sa nemohli dozvedieť o obsahu zaslanej písomnosti a súčasne preukázali, že sa nezdržiavali na mieste doručovania, či mohli nastať právne účinky fikcie doručenia, keď sa preukázateľne nezdržiavali na mieste doručovania, a či mohli nastať právne účinky fikcie doručenia na adrese trvalého pobytu, keď už samotnou žalobou preukázali, že sa na nej nezdržiavajú.

9. Správny súd sa namiesto odpovede na relevantné otázky obmedzil na konštatovanie, že sťažovateľky nepodali návrh na odpustenie zmeškania lehoty do 15 dní odo dňa odpadnutia prekážky v zmysle § 122 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Podľa ich názoru však mal správny súd aplikovať § 114 CSP, keďže právne účinky spojené s fiktívnym doručovaním nemohli nastať, a tak nemohla plynúť ani dodatočná lehota. Sťažovateľky poukázali na to, že správny súd na začiatku konania v roku 2017 pri doručovaní uznesenia o odmietnutí žaloby postupoval odlišne, keď v súvislosti s fiktívnym doručovaním aplikoval § 114 CSP a po preukázaní relevantných skutočností im opätovne doručil uznesenie o odmietnutí konania, a tak mohli riadne písáť a podať kasačnú sťažnosť.

10. Podľa názoru sťažovateľiek mal správny súd možnosť aplikovať prechodné ustanovenie § 18ma zákona o súdnych poplatkoch, teda ponechať si v štátnej pokladnici zaplatený poplatok vo výške 100 eur a vybrať ešte zvyšujúci poplatok vo výške 40 eur. Správny súd však na toto ustanovenie neprihliadal, nepostupoval tak v zmysle platných a účinných zákonov v čase rozhodovania a neprihliadal na všetky relevantné ustanovenia právnych predpisov.

11. Sťažovateľky spochybňujú aj zákonnosť postupu správneho sudu v súvislosti s vrátením zaplateného súdneho poplatku, ako aj aplikáciu ustanovení o zastavení konania a čas zániku poplatkovej povinnosti. Podľa názoru sťažovateľiek im mal súd zaslať uznesenie, a nie výzvu, keďže je nesporné, že už vo veci už začal konať. Na margo vzniku a zániku poplatkovej povinnosti uviedli, že poplatková povinnosť vzniká podaním kasačnej sťažnosti a v zmysle § 5 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch zaniká až právoplatným uznesením o zastavení konania. Zákonodarca neuviedol, že poplatková povinnosť zaniká doručením uznesenia o zastavení konania, ale jej zaplatením, resp. právoplatnosťou uznesenia. Je nesporné, že sťažovateľky súdny poplatok zaplatili v čase trvania ich poplatkovej povinnosti aj s ohľadom na § 245 CSP, podľa ktorého možno v sťažnosti uvádzať nové skutočnosti a dôkazy, ak je to so zreteľom na povahu a okolnosti sporu možné a účelné. Správny súd nepovažoval súdny poplatok za zaplatený, hoci do momentu právoplatnosti uznesenia o zastavení konania uhradený bol, čím precenil formálnu požiadavku striktného zastavenia konania a dal jej prednosť pred všeobecnou požiadavkou, že konanie súdov má slúžiť a viesť k naplneniu práva účastníkov konania na súdnu ochranu.

12. Sťažovateľky považujú napadnuté uznesenie za zmätočné, keďže správny súd vydal jedno uznesenie, ktorým spojil rozhodovanie o žiadosti o odpustenie zmeškania lehoty a rozhodovanie o sťažnosti, čím odňal sťažovateľkám možnosť konať pred kasačným súdom vo veci žiadosti o odpustenie zmeškania lehoty, keďže samotné konanie sa právoplatne zastavilo rovnakým uznesením. Podľa sťažovateľiek ide zo strany správneho súdu o úmyselné, obštrukčné, právne

absurdné a nečisté konanie s úmyslom zmať právo na spravodlivý proces tým, že súd vydal jedno uznesenie, v ktorom spojil rozhodovanie o zmeškaní lehoty a rozhodovanie o sťažnosti proti uzneseniu, ktorým sa konanie zastavilo, hoci tu existuje vzájomná súvislosť. Napadnuté uznesenie je tak podľa sťažovateľiek nepreskúmateľné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením správneho súdu. Zo sťažnostnej argumentácie vyplýva, že sťažovateľky nesúhlasia so zastavením konania v dôsledku nezaplatenia súdneho poplatku v lehote určenej súdom, spochybňujú aplikáciu fikcie doručenia a nesúhlasia s nevyhovením žiadosti o odpustenie zmeškania lehoty na zaplatenie súdneho poplatku. Sťažovateľky namietajú aj obsah a kvalitu odôvodnenia napadnutého uznesenia, ktoré považujú za nedostatočné, zmätočné a nepreskúmateľné.

14. Ústavný súd v rámci všeobecných východísk tvoriacich ústavnoprávny základ jeho rozhodovania o ústavných sťažnostiach zdôrazňuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto jeho postavenia vyplýva, že jeho úlohou nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Jeho úloha sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Ústavný súd zároveň konštatuje, že pri posudzovaní relevancie sťažnostných námietok vychádza z doktríny, že všeobecný súd pozná právo („*iura novit curia*“). Z uvedeného vyplýva, že jeho prvoradou úlohou je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti. Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákony a ak tento proces nie je arbitráry a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať.

15. Rozhodovanie o tom, či sú splnené podmienky na zastavenie konania v dôsledku nezaplatenia súdneho poplatku, resp. na odpustenie zmeškania lehoty na vykonanie procesného úkonu účastníka konania, spadá do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov s ohľadom na princíp nezávislosti súdnictva (súdov) vyplývajúci z čl. 141 ods. 1 ústavy. Vytvorenie a ustálenie konkrétnych limitov interpretácie a aplikácie príslušných zákonných noriem prináleží rozhodovacej praxi všeobecných súdov. Ústavnému súdu zásadne neprislúcha úloha ich prehodnocovania.

16. Aj rozhodovanie všeobecných súdov vo veciach súdnych poplatkov musí mať zákonný podklad a nemôže byť výsledkom arbitrárneho prístupu či zjavne nesprávneho právneho posúdenia skutkového stavu predpisom podústavného práva, ktorým je v tomto prípade zákon o súdnych poplatkoch. Zároveň platí, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia má poskytnúť jasné a zrozumiteľné odpovede na podstatné právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vychádzajúc z už uvedeného ústavný súd preskúmal obsah napadnutého uznesenia, aby v kontexte sťažnostných námietok zistil, či právne závery v ňom obsiahnuté sú ústavne udržateľné a zlučiteľné s obsahom práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že sťažovateľky nezaplatili súdny poplatok za kasačnú sťažnosť pri jej podaní, preto ich správny súd vyzval na zaplatenie súdneho poplatku v lehote 10 dní

od doručenia výzvy s poučením, že v prípade jeho nezaplatenia konanie o kasačnej sťažnosti zastaví. Výzvu doručoval najprv na adresu trvalého pobytu, ktorú samotné sťažovateľky uviedli v kasačnej sťažnosti, a následne na adresu, ktorú uvádzali vo svojich predchádzajúcich podaniach. Sťažovateľky riadne neprevzali výzvu na zaplatenie súdneho poplatku ani na jednej z doručovacích adries, preto súd považoval výzvy za doručené fikciou. Od opakovaného doručenia výzvy začala plynúť lehota na dodatočné zaplatenie súdneho poplatku v súdom určenej lehote, ktorá uplynula márne (sťažovateľky súdny poplatok nezaplatili), preto správny súd zastavil konanie o kasačnej sťažnosti uznesením zo 7. februára 2024. Sťažovateľky zaplatili súdny poplatok za kasačnú sťažnosť až v lehote na podanie sťažnosti proti uzneseniu o zastavení konania. Sťažovateľky tak zaplatili vyrubený súdny poplatok oneskorene, pričom o procesných následkoch nesplnenia tejto povinnosti v lehote určenej správnym súdom boli riadne poučené vo výzve na zaplatenie súdneho poplatku v zmysle § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch.

18. Ústavný súd sa vo svojej rozhodovacej činnosti už zaoberal interpretáciou a aplikáciou ustanovení zákona o súdnych poplatkoch, ktoré sa týkajú procesnej situácie nezaplatenia súdneho poplatku spolu s poplatkovým úkonom. Priamo z textu zákona vyplýva, že sťažovateľkám vznikla poplatková povinnosť v súlade s § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch už podaním kasačnej sťažnosti. Ustanovenie § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch umožňuje prostredníctvom inštitútu následnej výzvy (použiteľnej v prípade nesplnenia zákonnej povinnosti poplatníka) poplatníkovi zaplatiť súdny poplatok ešte v dodatočnej lehote, ktorú možno z jej povahy označiť za lehotu na nápravu. Účelom výzvy teda nie je uloženie povinnosti zaplatiť súdny poplatok, ale upozornenie na jej nesplnenie, pričom samotná poplatková povinnosť vyplýva priamo zo zákona o súdnych poplatkoch. Ústavný súd opakovane vyslovil, že výzva na zaplatenie súdneho poplatku je do určitej miery privilégium, pričom jej účelom nie je uloženie povinnosti zaplatiť súdny poplatok, ale upozorniť na nesplnenie poplatkovej povinnosti, ktorá vyplýva priamo zo zákona o súdnych poplatkoch a je podmienkou, aby súd mohol pokračovať v konaní (obdobne III. ÚS 196/2018, I. ÚS 379/2022, I. ÚS 152/2022, IV. ÚS 186/2022).

19. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia aj bez potreby detailného opakovania jeho záverov konštatuje, že ho nepovažuje za arbitrárne ani svojvoľné. Neobstojí argument sťažovateľiek týkajúci sa spochybňovania fikcie doručenia výzvy správneho súdu. Správny súd po fyzickom neprevzatí výzvy zaslanej na adresu trvalého pobytu sťažovateľiek doručoval rovnakú výzvu aj na adresu súdu známou aj z ich predchádzajúcich podaní. Sťažovateľky v sťažnosti proti uzneseniu, žiadosti o odpustenie zmeškania lehoty a napokon aj v ústavnej sťažnosti opakovane argumentovali, že sa na adrese doručovania nezdržovali v čase od 20. decembra 2023 do 24. januára 2024, keďže boli odcestované v Liptovskom Jáne. Ústavný súd odkazuje na záver správneho súdu, že lehota na zaplatenie súdneho poplatku uplynula až 2. februára 2024, pričom povinnosť zaplatiť súdny poplatok sťažovateľky nesplnili ani po ich návrate z Liptovského Jána. Je pravdou, že odberná lehota na prevzatie výzvy uplynula 23. januára 2024, sťažovateľky mali vedomosť o pokuse doručiť písomnosť z oznámenia pošty o uložení zásielok a nič im nebránilo dozvedieť sa o obsahu doručovanej zásielky po ich návrate iným spôsobom (napr. telefonickým dopytom, resp. nahliadnutím do spisu). Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd konštatuje, že správny súd postupoval v medziach zákona pri rozhodovaní o zamietnutí sťažnosti sťažovateľiek, ako aj pri posudzovaní podmienok na možné odpustenie zmeškania lehoty v zmysle § 70 Správneho súdneho poriadku.

Takisto nie je dôvodná námietka, že súd v jednom uznesení rozhodol o zamietnutí sťažnosti aj ich žiadosti o odpustenie zmeškania lehoty.

20. Na margo súdneho poplatku, ktorý sťažovateľky zaplatili oneskorene až spolu s podanou sťažnosťou proti uzneseniu o zastavení konania, ústavný súd uvádza, že dodatočné zaplatenie súdneho poplatku v lehote na podanie sťažnosti proti uzneseniu o zastavení konania je podľa aktuálnej aplikovateľnej právnej úpravy bez ďalšej relevancie a správny súd uznesenie o zastavení konania nezruší (§ 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch).

21. Sťažovateľky ďalej namietali, že správny súd v konaní o kasačnej sťažnosti pred vyrubení súdneho poplatku doručovaním procesných podaní sporových strán vykonával procesné úkony, ktoré vyvolali začatie konania vo veci samej, čo podľa ich názoru bránilo zastaveniu konania o kasačnej sťažnosti pre nezaplatenie súdneho poplatku, napriek tomu správny súd neaplikoval § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch. Ústavný súd k tomuto uvádza, že v konaní o kasačnej sťažnosti koná „vo veci samej“ výlučne kasačný súd a úkony, ktorých vykonanie zákon ukladá správne súdu, sú prípravnými úkonmi a nemožno ich považovať za úkony vo veci samej. To platí bez ohľadu na to, v akom poradí správny súd tieto úkony vykonal, a preto nie je možné uvažovať v konaní o kasačnej sťažnosti o aplikácii § 10 ods. 2 písm. a) v spojení s § 9 ods. 6 zákona o súdnych poplatkoch tak, ako sa jej dožadujú sťažovateľky. Súd prvej inštancie nevykonáva úkony vo veci samej, preto pre účely konania o kasačnej sťažnosti je možné považovať § 10 ods. 2 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch za obsolentné ustanovenie.

22. Ústavný súd napokon ako relevantnú nevyhodnotil ani námietku o možnej aplikácii § 18ma zákona o súdnych poplatkoch na prípad sťažovateľiek. V tomto prechodnom ustanovení je vyjadrené to, že poplatky vo výške podľa predpisov účinných od 1. apríla 2024 sa vyberajú aj za úkony a konania navrhnuté alebo za konania začaté a právoplatne neskončené do 31. marca 2024, pri ktorých neboli poplatky zaplatené pri vzniku poplatkovej povinnosti podľa § 5 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch a neboli zaplatené ani v lehote určenej vo výzve podľa § 10 ods. 1, ak im už táto bola zaslaná. Úmyslom zákonodarcu bolo aplikovať predpisy o výške poplatkov účinné od 1. apríla 2024 aj na konania začaté a úkony navrhnuté do 31. marca 2024. Vzhľadom na to, že konanie o kasačnej sťažnosti bolo zastavené uznesením zo 7. februára 2024, teda pred 1. aprílom 2024, aplikácia daného ustanovenia na prípad sťažovateľiek ani nie je možná.

23. Ústavný súd sumarizačne konštatuje, že správny súd pri výklade a aplikácii relevantných noriem postupoval ústavne súladným spôsobom. To, že sťažovateľky sa s názorom správneho súdu nestotožňujú, nepostačuje na prijatie záveru o porušení ich práv napadnutým uznesením, a preto ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu